

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Глобальні проблеми сучасності

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти   другий (магістерський)
галузь знань   24 «Сфера обслуговування»
спеціальність   241 «Готельно-ресторанна справа»
освітня програма   «Готельно-ресторанна справа»

вид дисципліни   **обов'язкова**

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2021/2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету «30» 06 2021 р., протокол № 7.

Програма навчальної дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» для студентів факультету Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа».

Розробник: **Авксентьев Александр Леонідович**, кандидат філос. наук, доцент кафедри політології філософського факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри політології (протокол № 10 від 30.06 2021 р.)

Завідувач кафедри політології, проф. Олександр ФІСУН

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Готельно-ресторанна справа» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Гарант освітньої програми «Готельно-ресторанна справа» другого (магістерського) рівня вищої освіти

 Яна БІЛЕЦЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол № 1 від 26.08.2021 р.

Голова науково-методичної комісії факультету Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

 Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності **241 – «Готельно-ресторанна справа»**.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладення навчальної дисципліни є: дослідження глобальних проблем сучасності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» є:

- формування наступних загальних компетентностей

ЗК1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

ЗК3. Здатність до аналізу, оцінки, синтезу, генерування нових ідей

ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК9. Здатність діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних цінностей та глобалізаційних процесів, національного розвитку.

- формування наступних спеціальних (фахових, предметних) компетентностей

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій, використовувати міждисциплінарні дослідження аналізу стану розвитку глобальних та локальних ринків готельних та ресторанних послуг для розв'язання складних задач розвитку готельного і ресторанного бізнесу

СК 2. Здатність систематизувати та синтезувати інформацію для врахування крос-культурних особливостей функціонування суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу

СК 5. Здатність забезпечувати ефективну сервісну, комерційну, виробничу, маркетингову, економічну діяльність суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	8 год. (2 год. – ауд., 6 год. – дист.)
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
58 год.	82 год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання.

Програмні результати навчання:

РН1 Розробляти і приймати ефективні рішення з питань розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики, забезпечувати їх реалізацію, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки їх впливу.

РН6 Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані, систематизувати й упорядковувати інформацію для вирішення комплексних задач професійної діяльності.

РН11 Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та видів послуг (продукції) в сфері готельно-ресторанного бізнесу та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Тема 1. Гуманістична традиція та дослідження планетарних загальнолюдських проблем.

Глобальні процеси та еволюція предмету політичної науки. Інтеграція наук і проблема загальнонаукового синтезу у контексті дослідження глобальних проблем. Глобалістика як система наукових знань, її основні рівні, напрямки та специфіка.

Гуманізм як система поглядів, що історично змінюється. Науковий, соціальний і гуманістичний аспекти дослідження глобальних проблем. Ідеї планеризму, пангуманізму, світової солідарності, якості життя та їхнє місце у системі поглядів неогуманізму.

Сучасні концепції глобальної еволюції Землі та виникнення біосфери. Біосфера як система та її еволюція. Перехід біосфери у ноосферу. Біосферно-ноосферна теорія В.І. Вернадського. Феномен людини і концепція ноосфери П. Тейяра де Шардена. Гіпотеза Геї Дж. Лавлока. Соціально-філософські проблеми коеволюції людини і природи.

Тема 2. Загальна характеристика глобальних проблем сучасності.

Причини, сутність та критерії визначення глобальних проблем. Змістова диференціація понять: глобальні проблеми людства, глобальні проблеми цивілізації, глобальні проблеми сучасності, глобальні проблеми НТР, універсальні проблеми. Поняття суб'єкта глобальних проблем. Види глобальних проблем. Сучасні інтерпретації витоків загострення глобальних проблем, їхня динаміка та класифікація. Загальна характеристика інтерсоціальних, природно-соціальних і антропо-соціальних груп глобальних проблем.

Глобальні проблеми і процеси глобалізації. Визначення та сутність глобалізації. Прояви глобалізації у політиці, економіці, культурі. Мультикультуралізм, глокалізація та нові культурні ідентичності. Глобальне моделювання як один із методів пізнання глобальних явищ. Римський клуб як ініціатор глобального моделювання.

Моделі глобального простору У. Бека та Г. Терборна. Концепції глобалізації Дж.Ю. Стігліца, Е. Гідденса та Л. Склера. «Гіберглобалізм» Ф. Фукуяма. Теорія «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона. Трансформаційна теорія глобалізації (Дж. Розенау, Д. Хелд, А. Мак-Гру). Культура та глобалізація у Р. Робертсона.

Особливості кризи гегемонії та варіанти подальшої еволюції сучасної капіталістичної світ-економіки.

Розділ II. ІНТЕРСОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТУ.

Тема 3. Геополітичні проблеми людства.

Глобальний політичний процес: суб'єкт і структура. Всесвітні політичні інститути, нерівність розвитку і поліцентризм. Роль ТНК у світовій політиці. Роль «тіньової» економіки та політики у планетарній динаміці.

Національна держава на зламі тисячоліть. Значення глобальних перетворень для майбутнього національних держав. Криза державного суверенітету та проблема держав, що не склалися. Міжетнічні конфлікти та міграційні процеси у світі.

Політичне управління як глобальна проблема. Еволюція доктрин управління суспільством: від автократії до прямої демократії. Проблема неопатримоніалізму. Індустріальне і постіндустріальне суспільство, інформаційний етап розвитку світу. Стратегічне управління: історія, теорія, порівняльний аналіз.

Тема 4. Глобальний політичний процес і запобігання планетарній військовій катастрофі.

Протиріччя глобального політичного процесу та політика планетарної безпеки. Витоки війн. Природа і особливості сучасного мілітаризму. Гонка озброєнь в ієрархії глобальних проблем. Світова торгівля зброєю і політика роззброєння. Розвиток новітніх засобів озброєної боротьби і загроза біосферної воєнної катастрофи. Планетарні наслідки ядерного конфлікту; політичні аспекти запобігання ядерної та іншої планетарної катастрофи. Механізм післявоєнного регулювання світу та його радикальні трансформації у 1990-ті роки та сьогодні.

Проблеми війни у сучасних умовах. Загроза III-ї світової війни. «Гібридні війни» як новий різновид війни. Україна та «гібридна війна» на Донбасі. Напрямки державної протидії поширенню «гібридної війни».

Тероризм у сучасному світі. Тероризм: поняття, витоки, різновиди. Основні характеристики міжнародного тероризму на сучасному етапі. Аль-Каїда та ІДІЛ («Ісламський халіфат»). Шляхи вирішення проблеми.

Сучасні геополітичні реалії та основні підходи до майбутнього світового порядку. Міжнародні організації і стратегія стійкого розвитку цивілізації. Україна в системі геополітичних координат. Криза міжнародної системи і міжнародний порядок. Співвідношення понять «міжнародний порядок» та «світовий порядок». Еволюція глобальної міжнародної, міждержавної системи. Загострення глобальних проблем та необхідність нового бачення світу.

Тема 5. Ресурси Землі і політичні аспекти глобальної енергетичної, сировинної та продовольчої проблеми.

Екологічна безпека як імператив політичного розвитку. Природа екологічної кризи, наслідки, екологічна безпека, світовий досвід екополітики. Багатовекторність проблем подолання відсталості країн, що розвиваються. Сучасні інтерпретації навздогінного розвитку альтернативних моделей та неоднорідності країн, що розвиваються. Бідність як світова проблема. Зв'язок проблеми відсталості з іншими глобальними проблемами. Політика консервації відсталості як фактор дезінтеграції глобальної системи. Багатоваріантність розвитку і політика глобальної безпеки. Основні підходи

до трактування «залежності». Концепція багато полярності щодо країн третього світу.

Ресурсне підґрунтя низки регіональних і міжнародних конфліктів. Проблема наднаціонального регулювання використання ресурсів планети як загальнолюдського здобутку. Природа продовольчої кризи у країнах, що розвиваються, її соціальний зміст та політичні наслідки. Масовий пауперизм і проблема ліквідації голоду. Поняття глобальної продовольчої безпеки. НТП у виробництві продовольства: перспективи, виклики (хімія, біотехнології та забезпечення людства їжею).

Світовий океан і збалансованість життя. Міжнародне співробітництво у вирішенні проблем світового океану та засвоєння Арктики і Антарктики. Космос і проблема відкритості космічного простору.

Розділ III. АНТРОПОСОЦІАЛЬНІ ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Тема 6. Соціальна нерівність як глобальна проблема: економічний, гендерний, расово-етнічний та релігійний виміри.

«Світові розколи» та «зіткнення цивілізацій». Дискримінація та «пастки толерантності». Радикалізм, екстремізм. Ціннісна криза. Клерикалізація та архаїзація суспільної свідомості.

Етноси між глобалізацією та автентичністю. Феномен етносу у постіндустріальному суспільстві. Етнічні міграції: міфи і реалії. Ефект чайнатауну. Етнічне у постмодерній культурі.

Проблеми міжконфесійних взаємин та небезпека релігійних конфліктів у сучасному світі. Глобальна демографічна проблема людства та шляхи її розв'язання. Здоров'я людини у політиці планетарної безпеки.

Тема 7. Проблема людини та політичні аспекти становлення глобального інформаційного середовища.

Глобальні проблеми з точки зору філософської антропології. Поняття «глобальної інформаційної революції». Проблеми адаптації людини до глобального середовища, що стрімко змінюється. Людський вимір глобального загальнокультурного процесу. Інформмонополізм, медіакратія, політичне маніпулювання. Інформаційні війни. Зростання ролі ЗМІ та ЗМК у політиці в умовах глобалізації.

Особистість і суспільство. Нова система цінностей. Оновлений гуманізм. Всесвітнє телебачення, відеоіндустрія та комуніційні ТНК. Проблема людської безпеки та державний суверенітет.

Загрози у глобальному вимірі, що стоять перед Україною, напрями розв'язання цих проблем.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д	ср		л	п	л а б	і н д	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІСТИКИ												
Тема 1. Гуманістична традиція та дослідження планетарних загально-людських проблем	12	2	2			8	12	2				10
Тема 2. Загальна характеристика глобальних проблем сучасності	16	4	4			8	11	1				10
Розділ II. ІНТЕРСОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТУ												
Тема 3. Геополітичні проблеми людства.	12	2	2			8	11	1				10
Тема 4. Глобальний політичний процес і запобігання планетарній військовій катастрофі.	14	2	2			10	11	1				10
Тема 5. Ресурси Землі і політичні аспекти глобальної енергетичної, сировинної та продовольчої проблеми.	12	2	2			8	11	1				10
Розділ III. АНТРОПОСОЦІАЛЬНІ ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ												
Тема 6. Соціальна нерівність як глобальна проблема: економічний, гендерний, расово-етнічний та релігійний виміри.	12	2	2			8	17	1				16
Тема 7. Проблема людини та політичні аспекти становлення глобального інформаційного середовища	12	2	2			8	17	1				16
Разом	90	16	16			58	90	8				82

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		для денної форми навчання	для заочної форми навчання
1	Гуманістична традиція та дослідження планетарних загально-людських проблем	2	-
2	Загальна характеристика глобальних проблем сучасності	4	-
3	Геополітичні проблеми людства.	2	-
4	Глобальний політичний процес і запобігання планетарній військовій катастрофі	2	-
5	Ресурси Землі і політичні аспекти енергетичної, сировинної та продовольчої проблеми.	2	-
6	Соціальна нерівність як глобальна проблема: економічний, гендерний, расово-етнічний та релігійний виміри	2	-
7	Проблема людини та політичні аспекти становлення глобального інформаційного середовища	2	-
	Разом	16	-

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		для денної форми навчання	для заочної форми навчання
1	Проаналізувати виникнення гуманістичної традиції та дослідження планетарних загальнолюдських проблем	8	10
2	За допомогою рекомендованої літератури дати загальну характеристику глобальних проблем сучасності	8	10
3	Обґрунтувати головні геополітичні проблеми людства	8	10
4	Звернувшись до літературних джерел, з'ясувати, у чому полягає глобальний політичний процес і які можливі шляхи запобігання планетарній військовій катастрофі	10	10
5	Розглянути питання про ресурси Землі і політичні	8	10

	аспекти глобальної енергетичної, сировинної та продовольчої проблеми		
6	Розглянути питання соціальної нерівності як глобальної проблеми крізь призму економічного, гендерного, расово-етнічного та релігійного вимірів.	8	16
7	Охарактеризувати проблему людини та політичні аспекти становлення глобального інформаційного середовища	8	16
	Разом	58	82

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання не передбачено навчальним планом.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПІ віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Глобальні проблеми сучасності»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПІ)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
ПРН1	<i>Розробляти і приймати ефективні рішення з питань розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики, забезпечувати їх реалізацію, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки їх впливу.</i>	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка презентацій за заданою проблематикою	Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, тестових завдань
ПРН6	<i>Видикувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані, систематизувати й упорядковувати інформацію для вирішення комплексних задач професійної діяльності.</i>	Лекція, виконання в командах проблемно-орієнтованого завдання, аналітичне завдання	Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, тестових завдань

ПРН11	<i>Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та видів послуг (продукції) в сфері готельноресторанного бізнесу та в ширших мультидисциплінарних контекстах.</i>	Лекція, виконання в командах проблемно-орієнтованого завдання, аналітичне завдання	Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, тестових завдань
-------	--	--	--

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій;
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях (в обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та семінарських занять (групова дискусія);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки завдань в ході самостійної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати ситуаційні та інші задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних та хмарних технологій;
- контроль та оцінювання вмінь та навичок вирішувати проблемні завдання із розподілом ролей в командах.

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На семінарському занятті студент може отримати від 1 до 10 балів.

Вид завдання, що оцінюється	Система оцінювання знань, бали		Критерії оцінки
Оцінювання знань практичних занять (письмова або усна відповідь)	від 1.0 до 10.0	10.0 (T1,T2, T4,T6,T7) 5.0 (T3, T5)	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання
		4.0- 3.0	виставляється здобувачу вищої освіти, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок
		2.0- 1.0	виставляється, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив недостатні знання основного програмного матеріалу, в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення

Максимально студент може отримати 60 балів.

Основними критеріями оцінювання поточної успішності студентів є самостійна робота з вивчення основних проблем, виступи на семінарських заняттях.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення залікової роботи. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Методом підсумкового контролю є написання письмової залікової роботи. Структура залікової роботи:

- творче питання – 20 балів;
- тести – 20 балів (10 тестових завдань x 2,0 бали).

Критерії оцінювання знань студентів наведені в НМКД.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль та самостійна робота							Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	40	100
10	10	5	10	5	10	10			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за дворівневою шкалою
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агитон К. Альтернативный глобализм. Новые мировые движения протеста. – М., 2014.
2. Аникин А.В. Мальтус и мальтузианство // Юность науки: Жизнь и идеи мыслителей-экономистов до Маркса. – 2-е изд. М.: Политиздат, 1975. С. 266-274.
3. Антонян Ю.М. Этнорелигиозные конфликты: проблемы, решения: учеб. пособие. М.: Щит-М, 2004. 367с.
4. Арбеніна В.Л. Етносоціологія. Навч. посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 316 с.
5. Арутюнов В. Х., Свінціцький В. М. Філософія глобальних проблем сучасності : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2003. 90 с.
6. Бадью А. Апостол Павел: обоснование универсализма / Ален Бадью ; пер. с фр. О. Головой. – Москва–Санкт-Петербург: Моск. филос. фонд; Университетская книга, 1999. 95 с.
7. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Пер. с англ. М.: Весь мир, 2004. 188 с.
8. Бауман З. Текущая современность. – Санкт-Петербург: Питер, 2008. 240 с.
9. Бек У. Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирно-политическая экономия / У. Бек ; пер. с нем. А. Григорьева и В.

- Седельника. М. : Прогресс-Традиция, Территория будущего, 2007. 464 с.
10. Бек У. Космополитическое мировоззрение; пер. с нем. М.: Центр исследований постиндустриального общества, 2008. – 336 с.
  11. Бек У. Что такое глобализация?: Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У. Бек ; пер. с нем. А. Григорьева и В. Седельника. М. : Прогресс-Традиция, 2001. 303 с.
  12. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. М., 1998.
  13. Бжезинский З. Выбор: мировое господство или глобальное лидерство. М., 2004.
  14. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры; пер. с фр. Е. А. Самарской. – М. : Республика, Культурная революция, 2006. 269 с.
  15. Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр. – М. : Рудомино, 1995. – 198 с.
  16. Бондаренко В. Міжконфесійний конфлікт в Україні: витоки, стан і шляхи подолання // Людина і світ. 1991. №3. С. 2-10.
  17. Бредникова О., Паченков О. «Этническое предпринимательство» мигрантов и мифы мультикультурализма // Мультикультурализм и трансформация постсоветских обществ. – М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 2002.
  18. Бурдые П. Практический смысл; под ред. Н. А. Шматко ; пер. с фр. – СПб. :Алетейя, М. : Ин-т экспериментальной социологии, 2001. – Сер. Университетская библиотека. – 562 с.
  19. Буш Дж., Скоукрофт Б. Мир стал другим. Пер. с англ. – М. : Междунар. отношения, 2004.
  20. Бхабха Х. Местонахождение культуры // Журнал исследований восточноевропейского пограничья «Перекрестки». Минск: Европейский гуманитар. ун-т, 2005. № 3-4. С. 161–191.
  21. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире; пер. с англ. – СПб. : Университетская книга, 2002. 416 с.
  22. Валлерстайн И. Европейский универсализм: риторика власти // Прогнозис. 2008. № 2(14). С.3–56.
  23. Валлерстайн И. Исторический капитализм. Капиталистическая цивилизация. М.: Товарищество научных изданий КМК, 2008. 176 с.
  24. Валлерстайн И. Мирсистемный анализ: введение; пер. с англ. Н. Тюкиной. – М. : Территория будущего, 2006. 248 с.
  25. Вальденфельс Б. Между культур [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://anthropology.runet.ru/old/6/wald.htm>
  26. Василенко И. А. Геополитика современного мира. – М.: Гардарики, 2007. 317 с.
  27. Габермас Ю. Постметафізичне мислення; пер. з нім В. М. Купліна. К. : Дух і Літера, 2011. 280 с.
  28. Гаврилишин Б. Дороговказ в майбутнє. До ефективних суспільств. Доповідь Римському клубові; пер. з англ. – К. : Основи, 1993. – 235 с.

29. Гаджиев К. С. Геополитика: учебник для бакалавров. 4-е изд., перераб. и доп. М. : Издательство Юрайт, 2013. 479 с.
30. Гантігтон С. Зіткнення цивілізації? // Філософ. і соціолог. думка. 1996. № 1-2. С. 11–24.
31. Геополитика террора. Геополитические последствия террористических актов в США 11 сентября 2001 года. М., 2001.
32. Гидденс Э. Ускользающий мир. Как глобализация меняет нашу жизнь. – М., 2004.
33. Гіденс Е. Нестримний світ. Як глобалізація перетворює наше життя; пер. з англ. Н. Поліщук. К. : Альтерпрес, 2004. – 100 с.
34. Глобализация и идентичность: Хрестоматия / сост., авт. предисл. Т. С. Воропай ; отв. за вып. В. Михайлов. – Х. : Эксклюзив, 2007. – 459 с.
35. Глобализация: синергетический подход / под общ. ред. В. К. Егорова. – М. : Изд-во РАГС, 2002. 472 с.
36. Глобализация: человеческое измерение. М., 2002.
37. Глобальные проблемы человечества. М. : Изд-во МГУ, 2006. 264 с.
38. Голиков А.П. та ін. Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник / А.П. Голиков, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – С.302-304.
39. Государства и религии в Европейском Союзе (опыт государственно-конфессиональных отношений) / сост. Г. Робберс; под ред. М. А. Воскресенского [и др.]. – М.: Ин-т Европы РАН, 2009. – 722с.
40. Гумбрехт Х. У. Производство присутствия: Чего не может передать значение; пер. с англ. С.Зенкина. М. : НЛЮ, 2006. – 184 с.
41. Де-Вос, Дж. Этнический плюрализм: конфликт и адаптация // Личность, культура, этнос: современная психологическая антропология. М.: Смысл, 2001.
42. Денчев К. Феномен антиглобализма: учеб. пособие для вузов. М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2005.
43. Експерти про нетрадиційні релігії і міжрелігійні конфлікти // Людина і світ. 1999. № 6. С. 28.
44. Есть ли будущее у капитализма? / И.Валлерстайн, Р.Коллинз, М.Манн, Г.Дерлугьян, К.Калхун / Пер. с англ. под ред. Г.Дерлугьяна. М.: Изд-во Института Гайдара, 2015. 320 с.
45. Європейська та українська культура в нарисах : навчальний посібник / за ред. І. З. Цехмі-стро, В. І. Штанько, В. С. Старовойт, В. М. Леонтьєвої. К. : Центр навч. літ-ри, 2003. 320 с.
46. Жижек С. Дразливый субъект: відсутній центр політичної онтології; пер. з англ. Р. Й. Димерець. К. : ППС, 2008. 510 с.
47. Жижек С. Устройство разрыва. Параллаксное видение; пер. с англ. М. : Европа, 2008. 516 с.
48. Зенгер Х. Стратагемы. О китайском искусстве жить и выжить. Знаменитые 36 стратагем за три тысячелетия. В 2-х томах. М. : 2005.
49. Зонова Т. В. Дипломатия: модели, формы, методы: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2013. 348 с.

50. Иванов С.В. Снижение рождаемости в странах Юга: политика вокруг политики // Экономический журнал ВШЭ. 2011. №4. С. 565-582.
51. Иванов В.Н., Иванов А.В., Доронин А.О. Управленческая парадигма XXI века. М., 2002.
52. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. М., 2000.
53. Капица С.П. Демографическая революция и будущее человечества // В мире науки. 2004. № 4. С. 82-91.
54. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. М. : ЭКСМО, 2003. 832с.
55. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура. М. : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
56. Кеннеди Пол. Вступая в XXI век. М., 1997.
57. Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В. В. Львова / Послесловие Г. А. Арбатова. – М. : Радомир, 1997. 848 с.
58. Кожушко Евгений. Современный терроризм: анализ основных направлений. Минск, 2000.
59. Кокошин А.А. Заметки о проблеме ядерного терроризма в современной мировой политике. М.: УРСС, 2004.
60. Кокошин А.А. Стратегическое управление: теория, исторический опыт, сравнительный анализ, задачи для России. М., 2003.
61. Конфликты на Востоке. Этнические и конфессиональные. Учебное пособие для студентов вузов / Под ред. Воскресенского А.Д. М.: Аспект Пресс, 2008. 512 с.
62. Косуха П. 3 церковних фронтів – на поле християнської благодаті // Віче 1993. № 1 (10). С. 124.
63. Кузнецов И.М., Мукомель В.И. Адаптационные возможности и сетевые связи мигрантских этнических меньшинств. М.: Институт социологии РАН, 2005.
64. Лапкин В.В., Пантин В.И. Геоэкономическая политика и глобальная политическая история. М.: «Олита», 2004.
65. Лебедева Н. М., Татарко А. Н. Ценности культуры и развитие общества. М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2007.
66. Леонидов Ф. Введение в вероучения народов мира : справ. пособие. М. : Флинта, 2007. 128с.
67. Ліотар Ж. Ф. Ситуація постмодерну // Філософська і соціологічна думка. 1995. № 5-6. С. 16-42.
68. Международный терроризм: внутренняя структура понятия и его роль в политическом дискурсе / Под ред. Л.Е. Бляхера. Хабаровск. 2005.
69. Михайлов С.В. Европа: от временных иностранных рабочих к новым этническим меньшинствам / С.В. Михайлов // Полития.ги. – 2005. – № 1.
70. Многоликая глокализация / Под ред.. П.Бергера и С.Хантингтона; Пер. с англ. М.: Аспект Пресс, 2004. 379 с.
71. Новиченко М. Міжконфесійні конфлікти // Людина і світ. 1995. № 9. С. 17-18.

72. Пластун В.Н. Эволюция деятельности экстремистских организаций в странах Востока. Новосибирск. 2002.
73. Поспеловский Д.В. Тоталитаризм и вероисповедание: научное издание М. : Изд. Библейс.-богосл. ин-та св. апостола Андрея, 2003. 655с.
74. Рансьер Ж. Разделяя чувственное; пер. з фр. В. Лапицкий, А. Шестаков. СПб.: Изд-во Европейского ун-та в Санкт-Петербурге, 2007. – 264 с.
75. Ревина Е. В. Мультикультурный город: этническое измерение. Ростов н/Д: Изд-во СКНЦ ВШ ЮФУ, 2008.
76. Религия и конфликт / Под ред. А. Малашенко, С. Филатова. М. : РОССПЭН, Моск. Центр Карнеги, 2007. 288с.
77. Рікер П. Сам як інший; пер. з фр. К. : Дух і Літера, 2000. 458 с.
78. Рікер П. Идеологія та утопія; пер. з англ. К. : Дух і Літера, 2005. 386 с.
79. Романе Й. Геополитика хаоса. М., 2001.
80. Рязанцев С.В. Этническое предпринимательство как форма адаптации мигрантов// Общественные науки и современность. 2000. №5.
81. Саїд Е. Культура й імперіалізм; пер. з англ. К. Ботанова, Т. Цимбал, Н. Гхазалі, Т. Марценюк. К. : Критика, 2007. 608 с.
82. Саїд Е. Орієнталізм; пер. з англ. В. Шовкун. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. .
83. Современные международные отношения: Учебник / под ред. А. В. Торкунова, А.В. Мальгина. М. : Аспект Пресс, 2012. 688 с.
84. Соколов К. Б. Национальная идентичность в контексте системного подхода // Системные исследования культуры. СПб.: Алетейя, 2009.
85. Сусоколов А.А. Культура и обмен. Введение в экономическую антропологию. М.: SPSL-Русская панорама, 2006.
86. Тайлор Ч. Мультикультуралізм і «політика визнання»; пер. з англ. К. : Альтерпрес, 2004. Тейлор Ч. Етика автентичності. К. : Дух і літера, 2002. 128 с.
87. Титар О. В. Глобалізація і українські культурні ідентичності: глобальний диктат візуального // Гуманітарний часопис: Зб. наук. праць. Х. : ХАІ, 2012. № 3. С. 64–70.
88. Титар О. В. Глобалізація та українські культурні ідентичності: поліцентризм, тотальність, холистичність // Вісник НУ імені В. Н. Каразіна. Сер. : Теорія культури і філософія науки. – Х., 2013. № 1029 II. С. 252–257.
89. Титарь Е. В. Субъективность, идентичность и формы глобализированной культуры: пробле-мы типологии культуры // Yearbook of Eastern European Studies (Польша). 2014. №3.С. 41–52.
90. Тишков В. А. Реквием по этносу: Исследования по социально-культурной антропологии. М.: Наука, 2003.
91. Толерантность / Под ред. М. П. Мчедлова. М. : Республика, 2004. 416с.
92. Тоффлер Э. Третья волна. М., 2002.
93. Тоффлер Э. Шок будущего. М., 2001.
94. Уткин А.И. Глобализация: процесс осмысления. М., 2001.
95. Уткин А.И. Мировой порядок XXI века. М., 2001.

96. Фуко М. Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи, выступления и интервью; под общей ред. В. П. Визгина и Б. М. Скуратова ; пер. с фр. С. Ч. Офертаса. – М. : Праксис, 2002. 384 с.
97. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее. Пер. с англ. М.: АСТ, 2004. 349с.
98. Фуко М.. Нужно защищать общество / Foucault M. Il faut defendre la societe: Cours au College de France, 1976 / М. Фуко ; пер. с фр. Е. А. Самарской. СПб. : Наука, 2005. 312 с.
99. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне; пер. з нім. М. В. Беляев, К. В. Костин, Е. Л. Петренко та ін. М. .: Весь Мир, 2008. 416 с.
100. Хаусхофер К. О геополитике. М., 2001.
101. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М. , 2003.
102. Хардт М., Негри А. Империя; пер. с англ. за ред. Г. В. Каменской, М. С. Фетистова. М. : Пракис, 2004. 440 с.
103. Хардт М. Негри А. Множество: война и демократия в эпоху империи; пер. с англ. за ред. В. Л. Иноземцева. М. : Культурная революция, 2006.– 559 с.
104. Хаттон У. Мир, в котором мы живем / Пер. с англ. – М.: Ладомир, 2004. 556 с.
105. Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э., Перратон Дж. Глобальные трансформации. М., 2004.
106. Шрадер Х. Экономическая антропология. СПб., 1999.
107. Эко У. Поиски совершенного языка в европейской культуре; пер. с итал. и примечания А. Миролюбовой. Серия «Становление Европы».– СПб. : Александрия, 2007. 423 с.
108. Элиаде М. История веры и религиозных идей: от Гаутамы Будды до триумфа христианства. М.: Академический проект, 2014. 496 с.
109. Этническая мобилизация и межэтническая интеграция. М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 1995.
110. Этничность и религия в современном конфликте/ Под ред. Тишкова В.А., Шнирельмана В.А. М. :Наука, 2012. 656с.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Капица С. Мои воспоминания: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://profilib.com/chtenie/29761/sergey-kapitsa-moi-vozpominaniya-43.php> .
2. Дракер П. Посткапиталистическое общество [Электронный ресурс]. Режим доступа : http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Vsntu/2008_2009/86-87
3. Бунаков М. Ю. Национализм и национальная идентичность в условиях глобализации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.orenburg.ru/culture/credo02_2006.
4. Вальденфельс Б. Между культур [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://anthropology.runet.ru/old/6/wald.htm>
5. Кукатас Ч. Теоретические основы мультикультурализма. [Электронный ресурс]. Режим доступу: http://dialogs.org.ua/ua/issue_full.php?m_id=10227.
6. Стиглиц Дж. Многообразные инструменты, шире цели: движение к пост-Вашингтонскому консенсусу [Электронный ресурс] // Вопросы экономики. 1998. № 8. Режим доступа : [//www.r-reforms.ru/cons.htm](http://www.r-reforms.ru/cons.htm).
7. Українці, діаспора і державний лобізм // Інтернет видання українців Америки «Нова Хвиля». [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://newwave4.org/merediany/125-ukrayinci-diaspora-i-derzhavnij-lobizm.html>.

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ПОДОВЖЕННЯ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ (В ТОМУ ЧИСЛІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ЧЕРЕЗ ПАНДЕМІЮ)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle проводяться практичні, індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.